

Kmetijske in rokodelske Novice.

Na svitlobo dane od c. k. krajske kmetijske družbe.

Tečaj VI.

V sredo 18. kozoperska 1848.

List 42.

Slovensko društvo v Ljubljani Vsim Slovencam!

Suša mesca je avstrijskim narodom sonce svobode zasijalo, ktero smo tudi mi z neizrečenim veseljem sprejeli in se zato serčnosti verlih Dunajčanov hvaležne skazali. Poklican je bil državni zbor, in začel se je delati terden zid nove ustave našiga cesarstva, po kateri vsi narodi toliko hrepenijo. Ali že iz začetka so skušali nezvesti Talijani, ki so toliko lét z nami zedinjeni živeli pod krono avstrijskiga cesarstva, s silo se ti zavezi odtergati. Kmalo za njimi so se tudi zviti Madžari prekucij na Dunaji poslužili, od ustavniga Cesarja, razun mnogih družih reči, svoje posebno ministerstvo po sili zadobiti in tako se tudi od avstrijskiga cesarstva ločiti. Terjali so clo, de bi se vse dozdej z Avstrijo zedinjene ne madžarske dežele Ogerske krone tudi odtergale in za naprej oblasti madžarskiga ministerstva podvergle. Večkratne poskušnje mirniga poravnanja so brez zaželjeniga nasledka ostale — na zadnje je hudobna derhal clo umorila cesarskiga komisarja, kteriga so Cesar v Budapešt poslali. Jelačić, ban hrovaški in od Cesarja postavljeni cesarski komisár čez celo ogersko deželo, se je tedej z armado proti Budapeštu vzdignil, zatiranim narodom pravico z orožjem zadobit. Ali na to so Madžari vse moč napeli, de bi ga pokončali. Oni so bili taisti, ki so z mnogimi zvijačami in z obilnimi denarji zadnje žalostne prekucije na Dunaji sprožili, ktere so žalibog! radovoljne pomočnike med tistimi našle, ki v razrušenji Avstrije, v puntu in nepostavnosti svojo srečo išejo. Tako je bilo overženo Dunajsko ministerstvo; sivoglav minister od divje derhali umorjen in obešen, in Cesar prisiljen, Dunajsko mesto zopet zapustiti. Z orožjem, iz cesarske orožnice pobranim, previdena množica in nekoliko razdraženih ljudi derži v strahu državni zbor, kteriga so malo ne vsi slavjanski poslanci zapustiti mogli. Tudi jezero in jezero družih družin je bežalo od tistiga dneva iz Dunaja.

Po tacih prigodbah prisiljen se je Jelačić naglo obrnil proti Dunaji, de bi z združeno močjo brezpostavnosti konec storil in ustavno avstrijsko cesarstvo obvaroval, kar bo z Božjo pomočjo in s pomočjo dobromislečih ljudi na Dunaji in po vsih avstrijskih deželah gotovo tudi dosegel, ker pravična reč na zadnje še nikoli ni brez zmage bila.

Slavjani se Avstrije čversto deržimo in smo enodušno pripravljeni, njeni ustavni prestol (tron) do zadnje kaplje kervi braniti in podpirati.

Tudi mi hočemo svobodo, pa mi hočemo enake pravice za vse narode.

Mi hočemo, de Avstrija velika in mogočna ostane.

Mi hočemo, de so ustavniga Cesarja posvečeno veličanstvo in njegovi odgovorni ministri svobodni, prosti in močni.

Mi hočemo, de se ustavo dajavnimu zboru od nobene strani sila in strah ne dela.

Mi pa nočemo, de bi eno samo mesto celimu cesarstvu postave dajalo, v kterih imajo svobodni namestniki vsih avstrijskih narodov govoriti.

Prijatli! morebiti se vam bodo, kakor se je semtertje že skušalo, po razposlanih ljudéh in spisih poslednje Dunajske prigodbe drugači pripovedovale in razlagale. Ali ne verjemite jim nikar!

Ako se vam bo goljufno réklo, de vam kdo hoče obljubljene pravice in svobode zopet odvzeti in vse spet na staro kopito nazaj spraviti — za Božjo voljo, ne verjemite tacim sleparjem. Ako se vam bo prigovarjalo, de se zde Dunajcanje le za ohranitev dodeljenih pravic poganjajo, in de bi jim zato pomoči pošiljati treba bilo, odgovorite jim: „To niso tisti verli Dunajcanje, kakorsni so poprej bili; to je le ena stranka tacih, ki so Madžarsko reč zagrabili, nas Slavjane do dobriga potreti, ki nimamo enacih misel, kakor nezvesti Talijani, Madžari in tisti Nemci, ki svoje srečo le v vladii brez Cesarja išejo. Mi verjamemo svojim poterjenim prijatlam, ki tudi svobodo ljubijo, več kakor vam; mi

se na besede Cesarja svojiga bolj zanesemo, kakor na vaše! De! mi zaupamo va-nj, v svojo dobro pravico in v zmago svoje dobre reči, zatorej jo na vës glas rečemo:

„Živi naš ustavni Cesar Ferdinand!

Živi prava svoboda!

Živi edina mogočna Avstrija!“

To, dragi prijatli! smo Vam namenili, v boljši razjasnjenje in zagotovljenje zadnjiga razglasa, kteriga ste s tolikim veseljem sprejeli, še povedati.

V Ljubljani 15. kozoperska 1848.

Naše barve.

Rojaki! zdaj zavriskajmo,
Zmotnjave so vse preč;
Domače se olišpajmo,
Nihče se ne prepira več!

Preljube naše barve trí,
Najlépši nam stojé;
Brez višiga poména ní,
Kar one govore.

Naj perva barva bela je,
Tak kakor svit srebrá,
In to je pravo znamenje
Nedolžniga sercá.

In druga modra kot nebó
Ovije nej sercé
Vsim s krepko stanovitnostjó,
Tak kot možakam gré.

Z njo se mi ne prestrašimo,
Nej treska bojni grom;
Viharjem se ne ganemo,
Ko gré za ljubi dóm.

In tretja zraven kakor kri
Rudeča barva je,
Junaški duh iz nje gorí,
Ki slavo nam daje.

Zato te naše barve trí
Naj lépši nam stojé;
Brez višiga poména ní,
Kar one govore.

Poženčan.

Od koristnosti jesenskiga oranja.

Semèrtje je navada, de kmetje pušajo ster-niša čez zimo nepreorane ležati, in de orjejo še léle prihodnjo spomlad, kader so se njive toliko osušile, de je moč orati. Tako ravnanje je škodljivo:

1) zató, kér je po tem takim setev jariga žita večidel pòzna in se ne more poprej opraviti, predin se ni zemlja, ki je čez zimo nepreorana in neprerahljana ležala, dovelj osušila;

2) pòzna setev storí počno žetev, in s to vse druge slabe nasledke;

3) de se zemlja marsiktero léto ne da, kakor gré, obdelati, posebno če deževno vreme spomlad delj časa nagaja.

Jesensko oranje pa, po kterim je zemlja čez zimo za spomladanjsko setev pripravljena, prinese veliko dobičkov:

1) Se zimska mokróta polagama v zrahljano zemljo vtéče, de ni premokra, vender pa dovelj vlažna za spomladanjsko rast.

2) Zmerzlina zrahljá in zdrobi debele grúče, de razpadejo in zemljo rodovitno storé.

3) Zemlja se poprej osuši, torej je kmet v stanu, na osušeno in zrahljano zemljo zgodej sejati, in pridobi takó vse dobičke zgodne setve, de žito kmalo, enako in veselo kaliti začné.

4) Na polji, ki je bilo že pred zimo obdelano, vzame plevél in mnoga škodljiva merčes lože konec; voda, ktero zemlja na se vleče, potopí ali prežene škodljivo žival, posebno kebrové červec; zmerzlina pa pokončá plevél, ki začné v začetku zime iz noviga kaliti.

Naj tedej kmetovavci jesenskiga oranja na tistih njivah nikjer v nemar ne pusté, kjer mislijo drugo spomlad jaro žito sejati!

Kaj je z ribstvom in lovstvom?

Od več strani vprašani: ali so poprejšnje pravice ribstva in lovstva (jage) že nehale in na kakošno vižo? odgovorimo, de je bilo to v državnim zboru že posvetovano, de pa Cesar v ti reči novih postav še niso na znanje dali, in de tedej stare postav še popolnoma veljajo.

Iz Dunaja.

Ko so 6. dan tega mesca naš ljubeznjivi Cesar pod močno brambo zvestih vojakov, Dunaj (ali práv za práv svoj grad v Šönbrunu, pol ure zunaj Dunaja) nanagloma zapustili, so spisali naslednji mili razglas svojim ljudstvom:

Slovó presvitlīga Cesarja od Dunajčanov.

Vse želje svojih ljudstev sim si dopolniti prizadeval. Kar le vladár dobriga in zaupljiviga svojim ljudstvom skazati zamore, sim z veseljem do zadnje stvarice storil, in z dano ustavo sim samosvojnost, moč in blagostanje povikšati želel. Akoravno me je sila 15. veliciga travna iz grada svojih očetov pregnala, se nisim vender nikdar navelical, dájati in vosila spolnovati. Po narobširniših volitnih pravicah sim državni zbor skupej poklical, de naj z menoj ustavo sklène. Na Dunaj sim se zopet nazaj vernil brez družiga porošva kakor tega, ki je od pravice in hvaležnosti pričakovati. Ali — majhna množica zmotenih ljudi podkopuje zaupanje cesarstva, razvujzdanost je dopernesla nar hujsi reči. Moj minister vojništva, kteri bi bil že zavoljo svoje visoke starosti usmiljenje zaslužil, je končal svoje življenje pod kervavimi rokami morivne derhali. — Moje zaupanje je na Boga postavljeno in na mojo pravično reč; tedej zapustim Dunaj, pomoči iskat, ktera bi rešila moje pod takim jarmam zdihajoče ljudstvo. Kdor ljubi cesarstvo, kdor ljubi svobodo, naj se vstopi okoli svojiga Cesarja!

Ferdinand s.r.

Drugi razglas presvitlīga Cesarja.

Naslednji razglas so dali Cesar iz Hercogenburga, ki kake 4 pošte nad Dunajem v spodnjim Estrajhu leži, na znanje:

Svojim ljudstvam!

Ko sim Šönbrun zapustil, sim poslal na Dunaj razglas, de bi ga eden mojih ministrov podpisal in na znanje dal, v kterim sim svoje silno zavzetje in žalovanje čez poslednje žalostne in strašne prigodbe izgovoril, kterih je le majhna, pa neprenehama nepokojna množica ljudi kriva. V ravno tem razglasu sim tudi oznanil posebni namen Svojiga popotovanja, namreč de bi za ta čas pripravno mesto našel, v kterim bi zamogel ustavno svobodo tako dokončati, de bi bila v pravo in terdno srečo vsim mojim ljudstvom, kterim se nobena pravica, ktera je dosihmal Moje poterjenje dobila, celó nič prikrajšati ne sme. Kér zavoljo Dunajskih prekučij Moj razglas unidan morebiti ni sploh oznanjen bil, sim sklenil to Svojim deželam, posebno pa tistim krajem v tolažbo na znanje dati, kjer zdej popotovam.

Hercogenburg 8. kozoperska 1848.

Ferdinand s.r.